

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİSİ OLAN VE OLMAYAN ANKARA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SALDIRGANLIK BOYUTLARI

Geylan BOSTAN¹ Ertan KILCIĞİL¹

Geliş Tarihi: 16.01.2008
Kabul Tarihi: 04.06.2008

ÖZET

Bu çalışmada, iki farklı grubun saldırganlık boyutu araştırılmıştır. Araştırmada geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış Saldırganlık Envanteri kullanılmıştır. Araştırma grubunu, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri (100 öğrenci) ile Ankara Üniversitesinin çeşitli Fakülte ve Yüksekokullarındaki öğrenciler (200 öğrenci) oluşturmuştur. Araştırmaya toplam 300 öğrenci katılmıştır. Araştırma SPSS 13.0 istatistik paket programında analiz edilmiştir. Saldırganlık envanterine göre Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri, Ankara Üniversitesi' nin çeşitli Fakülte ve Yüksekokullarındaki öğrencilere göre, "Yıkıcı Saldırgan" ve "Edilgen Saldırgan" dırlar. Ankara Üniversitesinin çeşitli Fakülte ve Yüksekokullarındaki öğrenciler ise Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine göre "Atılgandırlar".

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Üniversite Öğrencileri

AGGRESSION DIMENSIONS OF SCHOOL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT STUDENTS AND OTHER ANKARA UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

In this study, aggression dimensions of two different groups have been analyzed. In this Research, Aggression Inventory, whose availability and reliability were proved, has been used. In Research group consists of School of Physical Education and Sport students (100 students) and other Ankara University students (200 students). Totally 300 students attended to the Research. Research has been analyzed in SPSS 13.0 statistical package program. According to the Aggression Inventory, School of Physical Education and Sport students are more "Destructive Aggressive" and "Passive Aggressive" than other Ankara University students. On the other hand the students studying at various Faculties of Ankara University are more "Impulsive" than the School of Physical Education and Sport students.

Key Words: Aggression, School of Physical Education and Sport, University Students

GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde, saldırganlığın antisosyal bir güdü olduğu kanısı yavaş yavaş silinmektedir. Bazı araştırmacılar, saldırganlığın ve şiddet olgusunun en iyi toplumsal ilişkilerin dinamikleri içinde, bütüncül bir bakış açısıyla anlaşılabilceğini savunmaktadırlar. Şiddet ile saldırganlık terimleri karışıklığa yol açan, çoğu zaman da birbirinin yerine kullanılan tanımlardır.

"Fransızca'da şiddet (violence); bir kişiye, güç ve baskı uygulayarak, isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak; şiddet uygulama eylemi ise, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik olarak acı çekirtme ya da işkence, vurma, yaralama olarak tanımlanmaktadır" (1).

Şiddet, saldırganlığın bir çeşididir ve saldırgan davranışın uç noktasıdır. Yani her saldırgan davranış, şiddet içermeyebilir. "Şiddet, karşı tutumda ve görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, sert davranma" (2), olarak tanımlanmaktadır.

"İnsanlarda şiddet kullanma, kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, hakaret etmek, onurunu kırmak, sükûnet ve huzura son vermek; birinin hakkını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, canını acıtmak için zor kullanmak; yıkıcı

¹ Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

davranışlarda bulunmak, aşırı derecede öfke ifade etmek şekillerinde kendisini gösteren davranışlar” (3), olarak tanımlanabilir. Şiddet sosyolojik bir olgudur. Bazı sosyologlar denetimin ortadan kalkmasının veya zayıflamasının, insanın doğasında bulunan saldırganlık dürtülerinin harekete geçtiğini ve taraftar eğilimlerinin şiddetin zayıf yönü olduğunu belirtmektedirler. Boşalmanın dozu, şiddetin olup olmamasıyla kendini göstermektedir.

Calhoun (4), bir kişi ya da herhangi bir şeye karşı zarar vermek için kullanılan gücü şiddet olarak tanımlamaktadır. Zani ve Kirchler (5), şiddet ve yıkıcı eylemlere katılmanın sosyo-demografik özelliklerle ilişkisinin olduğunu, içinde bulunulan grup normlarının şiddeti benimsemelerinin saldırgan davranışları onaylayanlarca gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. 1970 yılında sosyal psikolojide saldırganlık konusunun deneysel çalışmalarını başlatan ve ‘Yale’ grubu olarak bilinen beş yazar ‘Engellenme ve Saldırganlık’ konulu çalışmalarında (6), doğuştan gelen içgüdü kuramını reddederek kişinin saldırgan olmaya güdülendiğini, bu güdülenmenin sonradan engelleme ile oluştuğunu ve her engellenmenin saldırgan davranma isteğini artırdığını belirtmişlerdir.

Bandura’ya göre (7), saldırganlık çevre tarafından üretilir, öğrenilir ve az pratik gerektirir, fakat karmaşıktır. “Orijinal olarak, engellenme saldırganlık hipotezi, engellenmeyi; herhangi bir amaca ulaşmanın engellenmesi olarak tanımlanmıştır. Daha sonra, herhangi bir birey veya koşulun kişi üzerinde yarattığı acı ya da rahatsızlık olarak tanımlanabilecek olan tahrik unsuru (yüze vurulan bir tokat, sözel bir suçlama, mal veya eşyaya yönelik saldırı) tanımının da eklenmesi gerekli görülmüştür. Araştırmalar engellenme ve tahrik unsuru artıktıkça, saldırganlığın da arttığını ortaya koymaktadır. Örneğin, deneklerin birbirlerine verebileceği şok miktarını denetleyebildikleri bir deney düzeninde kendilerine verilen şok düzeyinin artırılması durumunda diğer deneye uyguladıkları şok miktarının arttığı gözlenmiştir” (8). Johnson (9), engellenme kuramı ile saldırganlık arasında ilişki olmasına rağmen oldukça karmaşık güçlükler olduğunu belirtmektedir.

Krahe (10), saldırganlığın toplum içinde farklı şekillerde görüldüğünü belirtmekte ve her birinin kendine has özellikleri olduğunu ifade etmektedir. Ona göre saldırganlık; bireysel değildir, saldırganlığın kişilerarası ve gruplararası düzeylerde incelenmesi gerekmektedir.

Young (11), Krahe’nin tam tersi bir anlayışla, saldırganlığın nedenlerinin sosyal yapıda değil, bireyde olduğunu ileri sürmektedir. Young (11), sosyolojik olarak kuramın yapısal olmadığını belirterek eleştirmiştir.

Klasik saldırganlık kuramlarının yetersizliğindeki en önemli nokta, saldırganlığın nedeninin birey içi faktörlerle açıklanmak istenmesidir. Gruplararası düşmanca davranışlar, engellenmeye karşı saldırganlığın oluşmasından sonra meydana gelmektedir.

✓ **Ödünleyici Saldırganlık:**

Fromm (12), insanın saldırgan davranmasının nedeninin, insanın kendini güçsüz ve yetersiz hissetmesinden kaynaklandığını ileri sürer. İstediklerini yapamamak durumundan kaynaklanan bu güçsüzlükten dolayı, kendisinin güçlü olarak gördüğü bir grup ya da bir kişiyi benimseme yoluna başvuracağını savunmuştur. Bu benimsediği grup ya da kişinin başarısını kendi başarısı olarak kabul eder. Benimsediği kitlenin, saldırgan davranışlarını örnek alarak saldırgan bir tutum sergiler ve bu durumda kendisini güçlü hissetmeye çalışır.

Fromm (12), ödünleyici şiddetin, güçsüzlükten meydana geldiğini, şiddetin güçsüzlüğü ödünleyen bir çeşidi olduğunu ileri sürer.

İnsanlar yaşamları boyunca bir şeyler yapmak ve bir şeyler başarmak isterler. Bu isteklerini gerek ekonomik nedenlerden, gerekse çevresel koşullardan dolayı gerçekleştiremedikleri zaman kendilerini güçsüz hissederler. Kuvvetli olarak gördükleri spor takımıyla özdeşleşen seyirci kitlesi, topluma karşı baş kaldırma, sitem ve öç alma duygusu açısından güdülenir. Burada asıl amaç; güçsüzlüklerini ortadan kaldırmaktır (13).

✓ **Tepkisel Saldırganlık:**

Fromm (12), engellemelerin tepkisel saldırganlığı doğurduğunu savunur. İnsanlar amaçlarına ulaşamadıkları zaman, kendilerini engellenmiş hissederler. Engellenme duygusu yaşayan insanlarda saldırgan davranışlar gözlemlenir.

Tepkisel saldırganlık; ya doğrudan bizi üzen kişiye karşı, ya da öfkemizin nedenini oluşturan olaylara karşı ortaya koyulan bir saldırganlıktır. Tepkisel saldırganlıkta kişi kendine de saldırganlık gösterebilir.

5 Mayıs 1996 tarihinde şampiyonluk düğümünü büyük bir oranda çözecek veya kazanan takım için avantaj sağlayacak olan Trabzonspor – Fenerbahçe lig maçında, Fenerbahçe’ye 2–1 yenilen Trabzonspor’ a çok üzülen iki taraftar intihar etmişti (14). Kendisinin benimsediği takımın almış olduğu başarısızlığı kendi başarısızlığı olarak algılayan taraftar, tepkisel saldırganlığı kendisine yöneltmiştir.

✓ **Öç Alıcı Saldırganlık:**

Öç alıcı saldırganlık, kinci saldırganlık olarak da tanımlanabilir. Zarar görerek güçsüz düşen insanların veya sakatların, kendilerine olan saygılarını kazanmaları ve tamir etmeleri için tek bir yol vardır. Acet’in (15) aktardığına göre, Lex Taliones’in de dediği gibi “göze göz, dişe diş” kuralına göre öç almak, bu adı geçen duygudan dolayı olmaktadır.

Öç alma duygusu, daha çok yaratıcı ve üretici özelliklere sahip olmayan kişilerde görülür. Yani üretebilme özelliğine sahip bir insan, öç alma gibi bir duyguya gereksinim duymaz. Çünkü sahip olduğu yaratıcılık yeteneği, öç alma

BOSTAN, G., KILCIGİL, E., “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencisi Olan ve Olmayan Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Saldırganlık Boyutları”

duygusunu bastırıp üstüne çıkar. Yaratıcı ve üretici özelliği, kişinin geçmişte görmüş olduğu zararları ona unutturacaktır. Ekonomik ve kültürel açıdan geri kalmış ülkelerde ve topluluklarda, öç alma duygusunun güçlü olduğunu görebiliriz. Toplumun eğitim düzeyi ve ekonomik durumuyla, öç alma kavramı arasında bir ilişki olduğu söylenebilir (15).

✓ **Yıkıcı Saldırganlık:**

Kiper (16); Maslow'un, dışarıdan görünmese bile, insanların içlerinde yıkıcılık ve öfke gibi saldırgan duygularının olabileceğini savunduğunu belirtmektedir. Yıkıcı saldırganlığın, istenmeyen davranışların ortaya konulması olduğunu savunmaktadır.

İnsanlar beklentilerini gerçekleştirmediği zamanlarda hayal kırıklığı, üzümlük, korku gibi karmaşık duygular içerisine girebilirler. Bu duygu yoğunluğu içindeki kişi, toplumun kabul etmeyeceği saldırgan bir tutum sergileyebilir. Yıkıcı saldırganlıkta, kişi kendine zarar verdiği inandığı kaynağa doğru hareketle, zarar verme amacını taşır.

Toplum, saldırgan davranışlara izin vermeyeceği için, kişi bu davranışını ya bastırma yoluna gidecek ya da toplumun kabul edeceği bir şekilde ortaya koyacaktır. Sporsal faaliyetler bu yollardan birisidir. Kişi özdeşleştiği takımın oyuncusuyla saldırganlık içgüdüsunü tatmin etme yolunu seçebilir (17).

✓ **Atılğanlık:**

Atılğanlık, saldırgan olma anlamına gelmez. İnsanın kendini kolayca ifade edebiliyor olması da bir tür atılğanlık olabilir. Atılğanlık, başkalarının haklarını ihlal etmeden, kişinin kendi haklarını kabul edilebilir biçimde savunmasıdır. Atılğanlık, dolaysız yollardan faydalanılarak kurulan dürüstçe, etkileyici ve açık bir iletişim çeşididir. Ancak çeşitli gereksinimlerinizi ve haklarınızı bu yolla savunurken, bu hakların sizin hakkınız olduğuna inanmanız gerekmektedir.

Atılğan davranışlar, insanın kendine güven duygusunu artıracığından, insanlarla dürüst ilişkiler kurulabilmesini sağlar ve bu dürüst ilişkiler sayesinde insanların kazanılmasına yardımcı olur (17).

Kiper (16); atılğanlığı, yapıcı saldırganlık olarak değerlendirmemiz gerektiğini belirtmektedir. Atılğanlık yani yapıcı saldırganlık; isminden de belli olacağı gibi bir başkasını yaralamak ya da incitmek için değil, karşısındakinin bilincine girip, kendisiyle yüzleşmesini sağlamayı gerçekleştirebilmektir. Ortamdaki kötü havayı dağıtıp, engelleri ortadan kaldırmaya da yardımcı olduğu savunulmaktadır.

✓ **Edilgen Saldırganlık:**

Edilgen saldırganlıkta amaç, karşısındaki kişinin öfkesini ve kızgınlığını kazanmadan, saldırganlık duygusunun tatmin edilmesidir. Burada, karşısındakinin soyut olarak değil ama somut olarak incitme veya yaralama arzusu baskındır.

Edilgen saldırganlık pasif bir davranış şekli olduğu için, burada sürekli mücadeleden kaçma durumu söz konusudur. Diğer insanlara hoş görünmek için istediği davranışın gösterilmemesi olarak da tanımlanabilir. Saldırganlık; pasif-bağımlı, pasif-saldırgan ve saldırgan olmak üzere üç çeşittir. Pasif-bağımlı kişiler, bir çocuğun erişkin bir kimseye bağımlı olması durumu gibidir. Başkalarının onlara hükmetmesini isterler. Pasif-saldırgan kişi, öfke duygusunu, verilen bir işi geciktirme, suratını asma, inat etme gibi yollarla ortaya koyar. Saldırgan kişi ise, öfke duygusu ile dolup taşmaktadır. Bu durum içindeki öfke ve düşmanlığı dışarıya vurmasına sebep olur. Dışarı vurumla beraber öfke ve sinir krizleri, saldırgan davranışlarla beraber ortaya çıkar (17).

Saldırganlık, sadece spor konusunda değil, diğer toplumsal ilişkilerde de söz konusudur. Bir spor takımı taraftarından tutun da aile içi şiddete kadar her konuda görülebilen saldırganlık, çalışmanın amacındaki önemi artırmaktadır. Spor eğitiminin akademik anlamda eğitimini alan Spor Yüksekokulu öğrencileri ile bu eğitimi almayan ancak yine bir Üniversite öğrencileri olan grupla karşılaştırma yapılarak, iki farklı eğitim alan öğrencilerin saldırganlık boyutlarının araştırılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın amacı; Ankara Üniversitesi'nin çeşitli Fakülte ve Yüksekokullarında okuyan ve düzenli olarak spor yapan öğrencilerle yine aynı Üniversite'nin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin yani, iki farklı grubun saldırganlık boyutunu araştırmaktır.

Araştırmanın evreni; Ankara Üniversitesi'nin çeşitli Fakülte ve Yüksekokullarında öğrenim gören ve düzenli olarak spor yapan 300 öğrenci ve yine aynı Üniversite'nin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören 200 öğrencidir (300+200=500).

Araştırmanın örneklemi; Ankara Üniversitesi'nin çeşitli Fakülte ve Yüksekokullarında öğrenim gören ve düzenli olarak spor yapan 200 öğrenci ve yine aynı Üniversite'nin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören 100 öğrencidir (200+100=300).

Araştırmada Kiper'in (16), 1984 yılında gerçekleştirdiği “Saldırganlık Envanteri” kullanılmıştır. Geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış envanter 30 maddeden oluşmaktadır ve 3 alt testi vardır (Yıkıcı Saldırganlık, Atılğanlık, Edilgen Saldırganlık). Test, her soru maddesi için “bana çok uyuyor (+3)”den, “bana hiç uymuyor (-3)”e kadar olan 7 şıktan birinin seçilmesi ve işaretlenmesiyle uygulanır.

Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (AÜBESYO) öğrencileri ile Ankara Üniversitesi'nin Çeşitli Fakülte Yüksekokulu (AÜÇEFAYO) öğrencilerinin saldırganlık boyutunu karşılaştıran araştırmamızda yığınlarımız;

1. AÜBESYO öğrencileri ve
2. AÜÇEFAYO öğrencileri'dir.

Gerçekleştirdiğimiz araştırma için $N_1=200$ olan 1. yığınımızdan (AÜBESYO) $n_1 = 100$ birim ve; $N_2 = 300$ olan 2. yığınımızdan (AÜÇEFAYO) $n_2=200$ birim alınmıştır. Olasılıklı Olmayan Örneklem Yönteminden "Rastgele – Keyfi – Örneklem" yöntemiyle $n = 300$ büyüklüğünde örneklem seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket, geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış "Saldırganlık Envanteri"dir.

Araştırma sonucunda toplanan veriler SPSS 13.0 programına aktarılmış ve aşağıdaki analizler yapılmıştır.

1. Güvenirlilik Analizi
2. Merkezi Eğilim ve Dağılım Ölçülerinin Hesaplanması
3. Bağımsız Gruplararası Fark Testi

1. Güvenirlilik Analizi

Envanterde kullandığımız sorulardan aldığımız yanıtlar "Eşit Aralıklı Ölçek" yapısında olduğu için araştırmamızın istatistiksel uygulanabilirliğinin test edilmesi gerekmektedir. Bunun için "Cronbach's Alpha" kullanılmış ve % 71 olarak bulunmuştur. İstatistiki olarak testin uygulanabilir olması için öngörülen alt sınır % 60 olduğu için, araştırma gruplarına (AÜBESYO ve AÜÇEFAYO) uygulanan envanterin istatistiksel olarak analiz edilmesinde herhangi bir sakınca görülmediği ortaya çıkmıştır ve elde edilen veriler bundan sonra analiz edilmiştir.

Tablo-1 Güvenirlilik İstatistiği

Cronbach's Alpha	N (Örneklem Büyüklüğü)
,708	300

2. Merkezi Eğilim ve Dağılım Ölçülerinin Hesaplanması

Gruplararası (AÜBESYO - AÜÇEFAYO) farklılıkların araştırılmasından önce gruplara ait istatistikleri olan;

- Grup ortalamaları
- Grup Standart Sapmaları
- Grup Ortalamalarına ilişkin Standart Hata Değerleri her bir soru bazında ayrı ayrı hesaplanmıştır. (Tablo- 2)

3. Bağımsız Gruplararası Fark Testi

Araştırmamızda veri temin ettiğimiz öğrenciler farklı bağımsız gruplardır (AÜBESYO - AÜÇEFAYO). Bu nedenle iki grubu karşılaştırmada "Independent Samples Test" (Bağımsız Gruplar Arası Fark Testi) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde kitle varyansları bilinmediğinden t – testinden faydalanılmış ve analizlerde öncelikle bilinmeyen varyansların eşitliği varsayımının sağlanıp sağlanmadığı "Levene's Test For Equality of Variances" (Levene'nin Varyansların Eşitliği Testi) test istatistiği ile kontrol edilmiştir. Bu test için kullanılan hipotezler;

$$H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2 \quad \text{ve} \quad H_1 : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$$

şeklinde dir. Bu test istatistiği sonucu bulunan değer (Analizlerimizin tümünde 1. Tip Hata $\alpha = 0.05$ olarak alınmış ve testimizin güvenilirliği %95 olarak saptanmıştır) $\alpha = 0.05$ 'ten büyük ise grup ortalamaları arasındaki farklılığı incelemede tablomuzdaki Eşit Varyanslar Varsayımı satırı (Equal Variances Assumed); $\alpha = 0.05$ 'ten küçük ise Farklı Varyanslar Varsayımı satırı (Equal Variances Not Assumed) dikkate alınmıştır.

Araştırmamızda gruplara (AÜBESYO - AÜÇEFAYO) yönelttiğimiz 30 soru için;

H_0 : i. Envantere verilen yanıtlar açısından AÜBESYO ve AÜÇEFAYO öğrencileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur.

Alternatif Hipotez olarak da;

H_1 : i. Envantere verilen yanıtlar açısından AÜBESYO ve AÜÇEFAYO öğrencileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır.

Analiz sonucu bulunan iki yanlı t değeri "Sig. 2-tailed" (Çift Taraflı t değeri) $\alpha = 0.05$ 'ten küçük ise H_0 RED edilmiştir.

Bu bilgiler ışığında;

- Bilinmeyen Varyansların Eşitliği Hipotezi 2, 16, 20, 24, 27, 28. sorularda **RED** edilmiş ve grup ortalamaları arasındaki farklılığı incelemede "Equal Variances Not Assumed" (Farklı Varyanslar Varsayımı) satırları dikkate alınmıştır.
- Gruplararası Farklılığın Yokluğu Hipotezi 3, 11, 16, 24. sorularda **RED** edilmiş ve bu sorular için örneklem seçtiğimiz yığınların bilinmeyen ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Diğer sorular için iki yığın arasında yığın ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Söz konusu değerler Tablo-3'de görülmektedir.

BULGULAR

Tablo: 2 Grup İstatistikleri

	Grup	Araştırma Grubu Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Ort Ait Standart Hata
Soru001	1	200	-1,79	1,964	,139
	2	100	-2,06	1,780	,178
Soru002	1	200	-0,52	1,995	,141
	2	100	-0,46	1,766	,177
Soru003	1	200	0,28	2,005	,142
	2	100	0,89	1,869	,187
Soru004	1	200	1,35	1,874	,133
	2	100	1,64	1,738	,174
Soru005	1	200	1,13	1,867	,132
	2	100	1,31	1,587	,159
Soru006	1	200	0,83	1,960	,139
	2	100	1,14	2,015	,202
Soru007	1	200	-0,02	1,949	,138
	2	100	0,13	1,862	,186
Soru008	1	200	0,22	1,967	,139
	2	100	0,10	2,149	,215
Soru009	1	200	-0,96	2,038	,144
	2	100	-0,80	2,274	,227
Soru010	1	200	1,79	1,689	,119
	2	100	1,79	1,719	,172
Soru011	1	200	1,40	1,754	,124
	2	100	0,91	1,854	,185
Soru012	1	200	0,96	1,855	,131
	2	100	1,03	1,817	,182
Soru013	1	200	0,42	2,046	,145
	2	100	0,71	2,066	,207
Soru014	1	200	0,21	1,965	,139
	2	100	0,25	2,100	,210
Soru015	1	200	-0,37	1,983	,140
	2	100	-0,01	2,213	,221
Soru016	1	200	-1,40	1,975	,140
	2	100	-0,36	2,456	,246
Soru017	1	200	0,25	2,124	,150
	2	100	0,64	2,101	,210
Soru018	1	200	0,04	2,057	,145
	2	100	0,26	2,186	,219
Soru019	1	200	1,25	1,600	,113
	2	100	0,99	1,823	,182
Soru020	1	200	1,85	1,626	,115
	2	100	1,54	1,855	,186
Soru021	1	200	0,83	1,898	,134
	2	100	1,21	1,707	,171
Soru022	1	200	,85	1,916	,135
	2	100	,69	1,998	,200
Soru023	1	200	-,63	2,120	,150
	2	100	-,25	2,388	,239
Soru024	1	200	-1,28	1,982	,140
	2	100	-,47	2,464	,246
Soru025	1	199	-,39	1,997	,142
	2	100	,06	2,073	,207
Soru026	1	200	-,01	2,035	,144
	2	100	-,01	2,115	,212
Soru027	1	200	-,67	2,003	,142
	2	100	-,39	2,339	,234
Soru028	1	200	1,36	1,779	,126
	2	100	,94	2,178	,218
Soru029	1	200	-,79	1,930	,136
	2	100	-,80	2,060	,206
Soru030	1	200	-1,01	2,014	,142
	2	100	-1,39	1,912	,191

Grup 1: AÜÇEFAYO

Grup 2: AÜBESYO

Tablo: 3 Bağımsız Gruplararası Fark Testi

ENVANTER SORULARI		Levene'nin Varyansların Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-Testi						
		F	Değer	t	Serbestlik Derecesi	Çift Taraflı t değeri	Grup Ortalamaları Arası Fark	Standart Hata	%95 lik Güven Aralığı	
									Alt Sınır	Üst Sınır
Soru001	Eşit Varyanslar Varsayımı	2,751	,098	1,179	298	,239	,275	,233	-,184	,734
	Farklı Varyanslar Varsayımı			1,218	216,360	,225	,275	,226	-,170	,720
Soru002	Eşit Varyanslar Varsayımı	6,250	,013*	-,234	298	,815	-,055	,235	-,518	,408
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,243	220,868	,808	-,055	,226	-,500	,390
Soru003	Eşit Varyanslar Varsayımı	,812	,368	-2,561	298	,011**	-,615	,240	-1,088	-,142
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-2,622	210,958	,009	-,615	,235	-1,077	-,153
Soru004	Eşit Varyanslar Varsayımı	1,565	,212	-1,316	298	,189	-,295	,224	-,736	,146
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,350	211,973	,179	-,295	,219	-,726	,136
Soru005	Eşit Varyanslar Varsayımı	2,219	,137	-,849	298	,397	-,185	,218	-,614	,244
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,896	228,905	,371	-,185	,206	-,592	,222
Soru006	Eşit Varyanslar Varsayımı	,086	,770	-1,279	298	,202	-,310	,242	-,787	,167
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,268	193,258	,206	-,310	,245	-,792	,172
Soru007	Eşit Varyanslar Varsayımı	1,072	,301	-,638	298	,524	-,150	,235	-,613	,313
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,647	206,348	,518	-,150	,232	-,607	,307
Soru008	Eşit Varyanslar Varsayımı	2,015	,157	,463	298	,644	,115	,248	-,374	,604
	Farklı Varyanslar Varsayımı			,449	183,326	,654	,115	,256	-,390	,620
Soru009	Eşit Varyanslar Varsayımı	2,432	,120	-,597	298	,551	-,155	,260	-,666	,356
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,576	180,035	,566	-,155	,269	-,686	,376
Soru010	Eşit Varyanslar Varsayımı	,001	,970	-,024	298	,981	-,005	,208	-,415	,405
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,024	195,030	,981	-,005	,209	-,418	,408
Soru011	Eşit Varyanslar Varsayımı	,523	,470	2,238	298	,026**	,490	,219	,059	,921
	Farklı Varyanslar Varsayımı			2,197	188,635	,029	,490	,223	,050	,930
Soru012	Eşit Varyanslar Varsayımı	,353	,553	-,332	298	,740	-,075	,226	-,519	,369
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,335	201,766	,738	-,075	,224	-,517	,367
Soru013	Eşit Varyanslar Varsayımı	,023	,880	-1,154	298	,250	-,290	,251	-,785	,205
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,150	196,365	,252	-,290	,252	-,787	,207
Soru014	Eşit Varyanslar Varsayımı	,788	,376	-,183	298	,855	-,045	,246	-,530	,440
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,179	186,833	,858	-,045	,252	-,542	,452
Soru015	Eşit Varyanslar Varsayımı	1,811	,179	-1,406	298	,161	-,355	,253	-,852	,142
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,355	179,973	,177	-,355	,262	-,872	,162
Soru016	Eşit Varyanslar Varsayımı	19,377	,000*	-3,956	298	,000	-1,040	,263	-1,557	-,523
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-3,681	164,793	,000**	-1,040	,282	-1,598	-,482
Soru017	Eşit Varyanslar Varsayımı	,067	,796	-1,505	298	,133	-,390	,259	-,900	,120
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,510	200,011	,133	-,390	,258	-,899	,119
Soru018	Eşit Varyanslar Varsayımı	,548	,460	-,855	298	,393	-,220	,257	-,726	,286
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-,838	187,696	,403	-,220	,263	-,738	,298
Soru019	Eşit Varyanslar Varsayımı	1,417	,235	1,266	298	,207	,260	,205	-,144	,664
	Farklı Varyanslar Varsayımı			1,212	176,906	,227	,260	,215	-,163	,683
Soru020	Eşit Varyanslar Varsayımı	5,766	,017*	1,460	298	,145	,305	,209	-,106	,716
	Farklı Varyanslar Varsayımı			1,397	176,673	,164	,305	,218	-,126	,736
Soru021	Eşit Varyanslar Varsayımı	2,768	,097	-1,711	298	,088	-,385	,225	-,828	,058
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,773	217,777	,078	-,385	,217	-,813	,043
Soru022	Eşit Varyanslar Varsayımı	,353	,553	,651	298	,515	,155	,238	-,313	,623
	Farklı Varyanslar Varsayımı			,642	190,815	,522	,155	,241	-,321	,631
Soru023	Eşit Varyanslar Varsayımı	3,668	,056	-1,402	298	,162	-,380	,271	-,913	,153
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,348	178,595	,180	-,380	,282	-,936	,176
Soru024	Eşit Varyanslar Varsayımı	18,332	,000*	-3,051	298	,002	-,805	,264	-1,324	-,286
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-2,840	164,862	,005**	-,805	,283	-1,365	-,245
Soru025	Eşit Varyanslar Varsayımı	,037	,848	-1,823	297	,069	-,452	,248	-,940	,036
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,800	191,927	,073	-,452	,251	-,947	,043
Soru026	Eşit Varyanslar Varsayımı	,053	,818	,000	298	1,000	,000	,253	-,497	,497
	Farklı Varyanslar Varsayımı			,000	191,417	1,000	,000	,256	-,505	,505
Soru027	Eşit Varyanslar Varsayımı	5,928	,015*	-1,078	298	,282	-,280	,260	-,791	,231
	Farklı Varyanslar Varsayımı			-1,024	173,280	,307	-,280	,273	-,820	,260
Soru028	Eşit Varyanslar Varsayımı	7,749	,006*	1,764	298	,079	,415	,235	-,048	,878
	Farklı Varyanslar Varsayımı			1,650	166,828	,101	,415	,252	-,082	,912
Soru029	Eşit Varyanslar Varsayımı	1,855	,174	,041	298	,967	,010	,242	-,466	,486
	Farklı Varyanslar Varsayımı			,040	187,059	,968	,010	,247	-,477	,497
Soru030	Eşit Varyanslar Varsayımı	,414	,520	1,587	298	,114	,385	,243	-,092	,862
	Farklı Varyanslar Varsayımı			1,615	207,549	,108	,385	,238	-,085	,855

*: $H_0: \sigma_1^2 = \sigma_2^2$ RED **: $H_0: \mu_1 = \mu_2$ RED

SONUÇ

AÜBESYO öğrencileri ile AÜÇEFAYO öğrencileri arasında istatistiki açıdan anlam ifade eden soruların yanıtlarında gruplar arasındaki farklılıkların gerekçeleri ve yorumları şöyle yapılabilir:

Soru 3

➤ **Haksızlık karşısında kişinin hakkını araması kendi bilek ve dil gücüne kalmıştır.**

Bu iddiaya AÜBESYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar **0,89±1,869** aralığında; AÜÇEFAYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar ise, **0,28±2,005** aralığındadır. AÜÇEFAYO öğrencileri bir haksızlık karşısında kişinin kendi hakkını aramasını fiziksel güç ile çözmeyi uygun bulmazken, AÜBESYO öğrencileri bir haksızlık karşısında kendi hakkını aramayı fiziksel güç ile çözmeyi tercih edebileceğini belirtmektedirler.

AÜBESYO öğrencilerinin AÜÇEFAYO öğrencilerine göre fiziksel yapılarının farklı ve güçlü olmasından dolayı, kişinin kendi hakkını aramasının bilek gücüne dayalı olması gerektiğine inanmalarını sağlamıştır. Sporculuğun özellikleri arasında, rakibe saygılı olmak ve sporculuktan gelen tecrübenin ve fiziksel gücün de spor sahaları dışında kullanılmaması vardır. Bu eğitim akademik olarak verildiği halde uygulamada başarılı olunamadığının da bir kanıtı sayılmalıdır. Ancak şu da bir başka gerçektir ki; sporcu olmak başka, spor eğitici olmak başkadır. AÜBESYO öğrencilerindeki elit sporcu azlığı, sporun anlamındaki gerçek özellikleri de taşıyamadığının da bir başka gerçeğidir. Bu çalışma kurgulanırken böyle bir sonuç olasılığının düşünülmemiş olması eksikliklerdir. Ancak çıkan bu sonuçlar, bundan sonraki çalışmalara da bir referans oluşturacağından, bu tip çalışmalardaki eksiklikler bundan sonra araştırmacılar tarafından yapılacak çalışmalarda giderilmelidir.

AÜBESYO öğrencilerinin, AÜÇEFAYO öğrencilerine göre “Saldırganlık” eğilimi göstermelerini savunmaları ilginçtir ve üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu durum “Yıkıcı Saldırganlık” a örnektir.

Soru 11

➤ **Yeni tanıştığım kişilerle rahatça konuşabilirim.**

Bu iddiaya AÜBESYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar **0,91±1,854** aralığında; AÜÇEFAYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar ise, **1,40±1,754** aralığındadır. Bu nedenle AÜÇEFAYO öğrencilerinin AÜBESYO öğrencilerine göre yeni tanıştığı kişilerle iletişim kurabilmede daha rahat davranabildiklerini söyleyebiliriz.

AÜÇEFAYO öğrencileri arasında öğrenci seçme sınavındaki puan sistemine göre yüksek puanlı öğrencilerin olması, sayısal ve sözel puanlarının yüksek olması, iletişim yeteneklerinin AÜBESYO öğrencilerine göre daha iyi olmalarını sağlamış olabilir. Ancak geçerli ve tek neden değildir, sadece olasılık vardır. AÜÇEFAYO öğrencileri arasında Hukuk – Siyasal gibi sosyal bilim öğrencilerinin olması, Tıp öğrencilerinin genel Türkiye puan sıralamasında ilk 2000 kişi içinde olmaları, akademik eğitim geçmişleri nedeniyle AÜBESYO öğrencilerine göre sosyal ilişkilerde daha başarılı olmalarını kazandırmış olabilir. Sporun ve spor eğitiminin, sosyal ilişkiler kurmada başarılı ilişkiler yaratabilmesi beklenirken, AÜÇEFAYO öğrencilerine göre iletişim yetersizlikleri de ilginç bir sonuçtur. Bu durumu; akademik eğitim geçmişinin kişinin analitik düşünmeye katkısı ve iletişim kurabilmekteki becerisi olarak yorumlayabiliriz. AÜÇEFAYO öğrencilerinin bu durumunu “Atılganlık” kategorisinde ele alabiliriz.

Soru 16

➤ **Bir dükkân bir butik veya markette satıcının benimle ilgilenmediğine inanırsam, onun sonradan çok vaktini alarak intikamımı alırım.**

Bu iddiaya AÜÇEFAYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar **-1,40±1,975** aralığında; AÜBESYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar ise **-0,36±2,456** aralığındadır. Buradan yola çıkarak AÜÇEFAYO öğrencilerinin sorumlulukta belirttiğimiz türden bir haksızlığa maruz kaldığında hissettiği intikam duygusunun AÜBESYO öğrencilerine göre daha az olduğunu söyleyebiliriz. Bununla beraber AÜBESYO öğrencilerinin verdiği yanıtların varyansının büyük olmasından dolayı oldukça heterojen bir yapıda olduğunun da göstergesidir.

Heterojen yapıdan kastımız; envanter yanıtları içinde en baştaki ve en sondaki seçenek sayılarının, yani en olumlu ile en olumsuz yanıt sayılarının (bana çok uyuyor, bana hiç uymuyor) hemen hemen aynı oranda olmasıdır. Bu da varyansın yüksek çıkmasına neden olmuştur. Bu durum “Edilgen Saldırganlık” kategorisinde ele alınabilir.

Soru 24

➤ **Kişinin hakkını yedirmemek amacıyla başkalarının hakkını yemesi ters bir davranış değildir.**

Bu iddiaya AÜÇEFAYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar **-1,28±1,982** aralığında; AÜBESYO öğrencilerinin verdiği yanıtlar ise **-0,47±2,464** aralığındadır. Buradan yola çıkarak AÜÇEFAYO öğrencilerinin sorumlulukta belirttiğimiz türden bir yargıya AÜBESYO öğrencilerine göre daha az katıldığını söyleyebiliriz. Bununla beraber AÜBESYO öğrencilerinin verdiği yanıtların varyansının büyük olması oldukça heterojen bir yapıda olduğunun da göstergesidir.

“Bir dükkân bir butik veya markette satıcının benimle ilgilenmediğine inanırsam, onun sonradan çok vaktini alarak intikamımı alırım” şeklindeki ifadeye verilen yanıtların heterojen yapı içinde olmasından kastımız; soru 16'daki yorumda belirttiğimiz gibi en olumlu ile en olumsuz yanıtların aynı oranda olmasından kaynaklanmaktadır. En olumlu ile en olumsuz yanıtlar aynı oranda olduğundan varyans yüksek çıkmıştır. Kişinin hakkını yedirmemek amacıyla başkalarının hakkını yemesi, AÜBESYO öğrencileri tarafından bir hak olarak görülmektedir. Toplumsal yapıda ve kamuoyunda sporda başarıyı her ne şekilde olursa olsun elde etmek bir hak olarak gösterildiğinden-görüldüğünden, bu kazanım alışkanlığı spordan sosyal anlayışa doğru bir geçiş sağlamıştır. Sporda her ne şekilde olursa olsun galip gelmek anlayışı “vur-kır-parçala bu maçı al” sloganını yaratmıştır. Spordaki bu üstün gelme durumu, AÜBESYO öğrencilerine sosyal alanda da bu etkiyi yapmıştır. Kendi hakkını yedirmemek için başkalarının hakkına tecavüz etmek olarak da anlaşılabileceğimiz bu durum “Yıkıcı Saldırganlık” kategorisinde ele alınabilir.

KAYNAKLAR

1. **Başoğlu, C.**, “Saldırganlık Davranışının Biyolojik Belirleyicilerinin Araştırılmasına Yönelik Bir Çalışma”, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği Uzmanlık Tezi, s.3 , İstanbul, 1998
2. **Taşçıoğlu, K.**, “Psikotik Olgularda Saldırganlık ve Semptom Dağılımının İlişkisi”, T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Adli Psikiyatri Birimi Uzmanlık Tezi, s.14, İstanbul, 1996
3. **Erten, Y., Ardali, C.**, “Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”, Cogito: 6-7, ss.143-163,1996
4. **Calhoun, D.**, Sports, Culture and Personality, West Point, Leisure Press, New York, 1981
5. **Zani, B., Kirchner, E.**, “When Violence Overshadows The Spirit of Sporting Competition: Italian Football Fans and Their Clubs”, Journal of Community and Applied Social Psychology Volume: 1, pp.5-21, 1991
6. **Dollard, J., Doob, L., Miller, N., Mowrer, O.M., Sears, R.R.**, Frustration and Aggression, in E. I. Megargee., J.E. Hokanson (eds), The Dynamics of Aggression, Harper and Row Publishers, pp.28-40, New York, 1970
7. **Bandura, A.**, Aggression: A Social Learning Analysis, Prentice Hall, New Joursey, 1978
8. **Çobanoğlu, M.G.** “Sporda Saldırganlık Olgusu ve Bu Olgunun Sportif Performans Üzerine Etkisi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi, s. 24-25, İzmir, 1993
9. **Johnson, R.N.**, Aggression: In Man and Animals, Saunders Company, London, 1972
10. **Krahe, B.**, Aggression and Violence in Society. İn G. R. Semin and K. Friedler, (Eds), Applied Social Psychology, London: Sage Publications, 1996.
11. **Young, K.**, Sport and Collective Violence, in S .O. Holloszy, (Ed.), Exercise and a Sports Reviews, American College of Sports Medicine Services, USA., 1991
12. **Fromm, E.**, Sevginin ve Şiddetin Kaynağı, (çev: Yurdanur Salman/Nalan İçten), Payel Yayınevi, 6. Baskı, İstanbul, 1994
13. **Ünlücan, Ç.**, “Türk Futbol Seyircisinde Saldırganlık ve Nedenleri” Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998
14. **Kılıçgil, E.**, Kırmızı Kart (Örneklerle Türk Spor Kültürüne Sosyolojik Bakış), s. 85, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2001
15. **Acet, M.**, “Futbol Seyircisinin Sosyo-Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi, Voleybol ve Basketbol Seyircileriyle Karşılaştırılması”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul, 1997
16. **Kiper, İ.**, “Saldırganlık Türlerinin Çeşitli Ekonomik, Sosyal ve Akademik Değişkenlerle İlişkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1984
17. **Cengiz, R.**, “Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Türleri ve Şiddet Olaylarına Bakış Açıkları”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara, 2004